

POROČILO O IZVAJANJU PROGRAMA ZA IZBOLJŠANJE ŽIVLJENJA INVALIDOV V MESTNI OBČINI VELENJE ZA LETO 2014

Mestna občina Velenje (v nadaljevanju MOV) je v letu 2014 obeležila 10 let naziva »občina po meri invalidov«. V zadnjem desetletju smo skupaj z društvi, organizacijami, zavodi in institucijami skrbeli za dobrobit občank in občanov z oviranostmi. Ves čas sta se sestajala Svet za invalide MOV ter delovna skupina v projektu, ki sta sproti reševala težave in iskala predloge za izboljšanje življenja invalidov, ki smo jih potem na MOV realizirali. Vsaka tri leta smo pripravili Program za izboljšanje življenja invalidov za naslednje triletno obdobje in letno s poročili o izvajanju programa dokazovali naše dosežke na tem področju. Nad izvajanjem projekta bdi Zveza delovnih invalidov Slovenije, ki spremlja letna poročila in triletno programe. Lani smo sprejeli Program za izboljšanje življenja invalidov v MOV za obdobje 2014-2017, ki vsebuje dvesto deset ukrepov, s katerimi bomo poskušali še izboljšati pogoje za enakopravnost oseb z oviranostjo v naši občini. Program je dostopen na spletni strani www.velenje.si.

1. OSVEŠČANJE, SVETOVANJE IN INFORMIRANJE

Ob 10. obletnici naziva »občina po meri invalidov« smo na **MOV** izdelali Vodnik za invalide, ki so ga prejela vsa društva s področja zdravstva in sociale, katerih člani so občanke in občani Mestne občine Velenje. Vodnik, ki je izšel v 5.000 izvodih, smo predstavili zainteresirani javnosti in medijem. V njem so predstavljeni vsi javni zavodi in podjetja, društva ter inštitucije, ki v lokalni skupnosti s svojimi programi in storitvami delujejo na področjih rehabilitacije, usposabljanja, izobraževanja, zaposlovanja, športa, zdravstva in socialno-varstvene oskrbe za invalide. Poleg tega vsebuje pomembne telefonske številke in prazen prostor za zapiske.

MOV je v preteklem letu pričela z zagotavljanjem tolmačenja občinskih proslav v slovenski znakovni jezik za gluhe.

Na spletni strani www.velenje.si smo objavili informacije o projektu »Občina po meri invalidov«. Vsem obiskovalcem strani sta dostopna Program za izboljšanje življenja invalidov v MOV za obdobje 2014-2017 in Poročilo o izvajanju programa za izboljšanje življenja invalidov za leto 2013. Odslej bomo na tem mestu objavljali poročila, programe, zloženke, letake ipd.

Maja 2014 smo predstavili aktivnosti delovne skupine v projektu »Občina po meri invalidov« medijem, invalidskim društvom, ustanovam in organizacijam, ki se pri svojem delu srečujejo z invalidi. Vsem smo razdelili vodnike za invalide.

Na regionalni televiziji **VTV Velenje** so v osrednji informativni oddaji VTV magazin v preteklem letu objavili naslednje prispevke, ki se nanašajo na tematiko invalidov:

- Zbirke na velenjskem gradu dostopne tudi za gibalno in senzorno ovirane
- V MO Velenje natisnili vodnik za invalide
- Na otroškem igrišču v Velenju gugalnica za gibalno ovirane
- CVIU Velenje - Dobrodelni koncert
- Projektni teden na CVIU Velenje
- Na obisku v VDC SAŠA - enoti Ježek Velenje

V oddaji Dobro jutro so govorili o naslednjih temah in dogodkih:

- Specialna olimpijada
- VDC SAŠA, enota Ježek Velenje
- Gorazd Tiršek, naj športnik invalid za leto 2014
- Gorazd Tiršek, naj športnik invalid za leto 2013

Gledalci so si lahko ogledali naslednje oddaje:

- Skrbimo za zdravje: Kronična obstruktivna pljučna bolezen
- Alzeimerjeva in parkinsonova bolezen
- O revmatizmu
- Koristna gibalna športna aktivnost

V **Turistično-informacijskem centru Velenje** postopoma razvijajo dostopni turizem, ki omogoča ljudem z raznimi omejitvami neodvisno in dostojanstveno uporabo turističnih storitev in produktov. Dostopni turizem

zajema gibalno in senzorno ovirane osebe, osebe z intelektualnimi in psihičnimi ovirami, tiste, ki potujejo z otroki v otroških vozičkih, starostnike ter osebe, ki jim je turizem težje dostopen iz drugih zdravstvenih razlogov (diabetes, alergije itd). Njihova redna naloga je informiranje občank in občanov ter turistk in turistov o dostopnosti turističnih znamenitosti v Velenju. V TIC-u Velenje omogočajo uporabo lupe in infotela za slabovidne. Tudi promocijski material in spominke prilagajajo slabovidnim osebam. Med rednimi nalogami je tudi prodaja spominkov, ki jih proizvajajo osebe z različnimi omejitvami Varstveno-delovnega centra SAŠA – enota Ježek Velenje, ter spominke Inštituta Integra.

Skrb za turista je najpomembnejša storitev v turizmu, zato je pravilna obravnava oseb s posebnimi potrebami nujno potrebna. V minulem letu so izvedli delavnico dostopnega turizma za delo s senzorno oviranimi osebam. Delavnica je bila namenjena turističnim vodnikom, informatorjem, hotelirjem, muzealcem, gostincem – glede na njihov del pri stiku in obravnavi senzorno ovirane osebe.

Udeleženci so spoznali:

- kdo so osebe s posebnimi potrebami in njihove osnovne razlike,
- omejitve senzorno oviranih oseb,
- kako obravnavati senzorno ovirane osebe glede na naravo dela ter
- zlata pravila pri komunikaciji (Vedno spoštovanje, nikoli pomilovanje, potrpežljivost, vljudnost, nasmeh in naravni odnos, strokovnost in kvaliteta v odzivu na različne potrebe ...).

Na **Zavodu za zaposlovanje, Območna služba Velenje** ves čas osveščajo in informirajo delodajalce o zakonodaji s področja zaposlovanja invalidov, o strokovni podpori in finančnih spodbudah pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov ... (v obliki zloženek, delavnic, dopisov, po telefonu, elektronski pošti ali z osebnim stikom). Poleg tega informirajo tudi invalide o trgu dela v lokalnem okolju in jim nudijo individualno psihosocialno pomoč. Skrbijo tudi za vključevanje brezposelnih invalidov, prijavljenih v evidencah ZRSZ, v poglobljeno karierno svetovanje, v zdravstveno zaposlitveno svetovanje in v rehabilitacijsko svetovanje. V okviru svoje redne dejavnosti je Zavod za zaposlovanje, Območna služba Velenje izvajal naslednje storitve:

- posredovanje invalidov na ustrezna in primerna prosta delovna mesta in sočasno sodelovanje z invalidskimi podjetji;
- informiranje strank s statusom invalidnosti o možnostih vključevanja v ukrepe aktivne politike zaposlovanja;
- nudenje podpore in psihosocialne pomoči strankam.

Redna naloga **Integra Inštituta, inštituta za razvoj človekovih potencialov** je svetovanje invalidom in njihovim svojcem (svetovanje pri pogojih pridobivanja in uveljavljanja pravic, pogojih vključevanja v rehabilitacijske in druge integracijske programe, informiranje in svetovanje pri vključevanju v trg dela in invalidom prilagojena delovna okolja). Strokovnjaki inštituta so sodelovali na več strokovnih omizjih in izvedli vrsto predavanj za stroko in strokovne delavce ter delodajalce. S strokovnimi referati so veliko prispevali tudi na konferencah v Atenah in v Torinu.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Območna enota Ravne na Koroškem, Izpostava Velenje je pristojen za tekoče informiranje in obveščanje javnosti glede izvajanja obveznega invalidskega zavarovanja, zakonodaje s tega področja, o predvidenih spremembah (informacije v obliki zloženek, brošur, na spletnih straneh, v medijih, sodelovanja in predstavitve zainteresirani javnosti, društvom ...)

Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje je v minulem letu izdalo glasilo Glas tišine, sodelovali so na raznih festivalih, kjer so predstavljali svoje dejavnosti. Poleg tega so informirali ljudi z objavo prispevkov v

lokalnih časopisih in glasilu Iz sveta tišine. Pomagali so pri urejanju zadev za tehnične pripomočke in informirali člane o novi zakonodaji. Prav tako so skupaj z Upravno enoto Velenje svetovali članom in jim pomagali z vlogami za tehnične pripomočke. Članom so delili brošure z napotki »Pravico imam slišati in razumeti«.

Premogovnik Velenje že več kot 60 let izdaja časopis Rudar, časopis celotne Skupine. V njem redno objavljajo članke, ki se dotikajo invalidov. Aktiv delovnih invalidov Skupine Premogovnik Velenje preko internih medijev (portal, videostrani, radio, oglasne table, novice) redno objavlja novice, ki so povezane z življenjem invalidov –obvladovanje invalidnosti in zdrav način življenja. Predavanj na temo invalidnosti se udeležujejo tako strokovni delavci, zaposleni v Premogovniku Velenje, kot tudi invalidi. Preko Aktiva potekajo še naslednje aktivnosti – okrogle mize, delavnice, razstave, spodbujanje športnih aktivnosti invalidov, prispevki VTV in druge.

2. REHABILITACIJSKI PROGRAMI

Zavod za zaposlovanje, Območna služba Velenje je invalidne osebe, ki jim je bila priznana pravica do zaposlitvene rehabilitacije po ZZRZI vključeval v storitve zaposlitvene rehabilitacije (v predhodno rehabilitacijsko obravnavo in nadaljnjo vključitev v storitve zaposlitvene rehabilitacije) h koncesionarjem in sicer :

- Integra Inštitut Velenje, Inštitut za razvoj človekovih potencialov;
- Zavod RUJ Nazarje;
- Racio d.o.o. Celje (za gluhe in naglušne invalide);
- URI Soča Ljubljana (za slepe in slabovidne).

Združenje multiple skleroze Slovenije – podružnica SAŠA Velenje združuje 94 članov, od tega jih je 19 odvisnih od tehničnih pripomočkov, 67 je invalidsko upokojenih. V okviru rehabilitacijskega programa je obnovitveno rehabilitacijo v letu 2014 koristilo 51 oseb, program ohranjanje zdravja 13 članov, program skupinske rehabilitacije pa trije člani. V organizaciji skupinske rehabilitacije si prizadevajo, da poleg obvezne fizikalne rehabilitacije poskrbijo za celostni animacijski program. V sodelovanju z lokalno skupnostjo organizirajo likovne, glasbene in literarne delavnice. V podružnici je preko celega leta potekala tudi kontinuirana rehabilitacija za najtežje pokretne osebe z multiplo sklerozo v dobrem sodelovanju z Inštitutom za rehabilitacijo v Ljubljani, kjer se dodatno izobražujejo njihovi fizioterapevti za specifično delo z osebami, pri katerih je bolezen že napredovala v taki meri, da so popolnoma odvisni od tuje pomoči. Kontinuirana rehabilitacija je za osebe z multiplo sklerozo nujna, saj jim pomaga, da ohranijo obstoječe stanje kar najdlje na najvišjem nivoju. Družinske rehabilitacije v lastnih prilagojenih objektih za uporabnike invalidskih vozičkov je v letu 2014 koristilo 9 članov skupaj s svojimi družinami. Objekti Združenja multiple skleroze Slovenije so v celoti prilagojeni za najtežje pokretne osebe in so namenjeni tudi kot pomoč družinam, katere morajo zaradi napredovanja bolezni preurediti svoja stanovanja.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Območna enota Ravne na Koroškem, Izpostava Velenje skrbi za zagotavljanje pravice do poklicne rehabilitacije čim večjemu številu delovnih invalidov pri ZPIZ in promoviranje te pravice zavarovancem, delodajalcem in drugi zainteresirani javnosti (poklicna rehabilitacija v obliki usposabljanja na delovnem mestu ali prilagoditvi delovnega mesta in poklicna rehabilitacija v obliki šolanja za pridobitev ustrezne strokovne izobrazbe).

S 1. Januarjem 2014 je **Inštitut Integra, Inštitut za razvoj človekovih potencialov** na podlagi nove koncesijske pogodbe (2014 – 2021) Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, nadaljeval s svojim osnovnim poslanstvom na področju dela z invalidi. Skladno s podeljeno koncesijo in zakonskimi podlagami izvajajo strokovnjaki inštituta specialistične storitve na področju zaposlitvene in poklicne rehabilitacije invalidov. Inštitut je pri opravljanju svojega dela tesno povezan z inštitucijami, organizacijami in delovnimi okolji, zlasti invalidskimi podjetji v lokalnem in širšem regijskem prostoru, ki napotujejo ljudi v obravnavo. V preteklem letu je bil inštitut zlasti aktiven in uspešen na področju rehabilitacijskih usposabljanj v realnih delovnih okoljih in iz njih izhajajočih zaposlitev invalidov. Poleg tega je tudi sam primer dobre prakse, saj je v letu 2014 zaposlil več invalidov.

3. STROKOVNO-PODPORNE STORITVE IN PROGRAMI

MOV se je kot ena izmed prvih občin pridružila projektu Nasmeh z gugalnice, ker želimo tudi gibalno oviranim otrokom omogočiti aktivno preživljanje prostega časa, možnost igre, vključevanje v družbo, spoznavanje novih prijateljev, ... Pomembno je, da se otroci tudi na otroških igriščih družijo z otroki s posebnimi potrebami in učijo strpnosti do drugačnih. Maja 2014 smo na centralnem otroškem igrišču v Velenju namestili gugalnico za gibalno ovirane otroke.

V letu 2014 se je izteklo obdobje za izvajanje Programa za izboljšanje življenja invalidov v mestni občini Velenje za obdobje 2010-2013. Pripravili smo nov Program za izboljšanje življenja invalidov v mestni občini Velenje za obdobje 2014-2017, ki je bil obravnavan in sprejet marca na 26. seji Sveta MOV.

V preteklem letu smo občankam in občanom MOV prvič omogočili subvencijo za enkratni priklop storitve za eno od pomoči na daljavo – SOS gumb. Storitve v različnih oblikah ponujata podjetji Doktor 24 in Tele-SOS. MOV krije sredstva za priklop naprave v višini 49 EUR pri storitvi Tele-SOS in 80 EUR pri storitvi Doktor24. Podjetje Tele-SOS omogoča najem zapestnice z SOS gumbom. V napravo, ki jo namestijo v stanovanju, se vnesejo telefonske številke, ki jih naprava kliče ob alarmu. Varovalni telefon je prek brezžične povezave povezan z vodoodporno zapestnico, samodejnim senzorjem ali drugimi senzorji. Domet povezave je 50 do 200 metrov, tako da omogoča uporabo v stanovanju, hiši ali na vrtu. Ob nesreči ali po potrebi naprava pokliče telefonske številke sorodnikov, sosedov ali bližnjih. Naprava je pri klicanju zelo vztrajna in kliče številke, dokler se nekdo ne oglasi in potrdi sprejema klica. Opremo ponujajo v najem, brez vezave. Za priključitev in vzdrževanje opreme poskrbi Tele-SOS. Opremo lahko najamejo občani tudi za krajši čas (dopusti, okrevanje po vrnitvi iz bolnišnice, ...). Podjetje Doktor24 pa ponuja pomoč na daljavo z mobilnim ali stacionarnim telefonom. Poseben mobilni telefon ima na zadnji strani vgrajen SOS GUMB, vsebuje detektor padca in preko GPS signala omogoča lociranje uporabnika v primeru, ko le-ta potrebuje pomoč. Mobilni telefon je prilagojen za uporabo starejšim uporabnikom, saj ima večje tipke in večji prikaz znakov na zaslonu. SOS GUMB deluje tudi, ko je telefon izključen. Z uporabnikom SOS GUMBA je operater povezan – vzdržuje komunikacijo – od prejema klica (alarma) pa do rešitve oziroma prihoda prve osebe do uporabnika.

Območno združenje Rdečega križa Velenje izvaja številne aktivnosti na področju pomoči invalidom, in sicer predavanja o zdravem načinu življenja, ki jih izvajajo po krajevnih organizacijah (sladkorna bolezen, visok krvni pritisk, bolezni raka ...), meritve krvnega tlaka, krvnega sladkorja, holesterola, trigliceridov, pomoč invalidom pri urejanju stanovanja in okolice, pomoč pri dostavi in nakupu življenjskih potrebščin iz trgovin, nudijo tudi spremstvo pri urejanju dokumentacije na sodiščih in upravnih enotah.

Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje omogoča svojim članom razvijanje pozitivne identitete, ustvarjanje specifične kulture gluhih, uporabo znakovnega jezika in integracijo v družbo. Poleg tega predstavlja gluhotu in njeno problematiko tudi navzven širši lokalni javnosti in jo osvešča o problematiki sluha. V društvu se za gluhe, naglušne, gluhoslepe in osebe s polževim vsadkom izvajajo posebni socialni programi in ostali projekti, ki jih uporabniki soustvarjajo in so odsev njihovih posebnih potreb. Z njimi izpolnjujejo zastavljene cilje in poslanstvo društva. Ti programi so naravnani tako, da vsebujejo dodaten vidik, ki ga javne in druge službe ne upoštevajo – to je pomoč pri premagovanju komunikacijskih ovir, poudarek na individualni pomoči v razumljivi komunikaciji ter pomoč pri socialnem vključevanju. Temeljni cilj združevanja oseb z okvaro sluha je enakopravnejše vključevanje v vse vidike družbe in seveda stopnja obveščenosti, ki je zaradi prilagojenega načina podajanja informacij, najpomembnejši aspekt obveščenosti oseb z okvaro sluha. Pomembno je, da osebe poznajo svoje pravice in dolžnosti ter da imajo možnost dodatnega izobraževanja. V letu 2014 so izvajali štiri posebne socialne programe, v okviru katerih so izvedli številne aktivnosti in sicer:

1. Usposabljanje za aktivno življenje in delo in preprečevanje socialne izključenosti gluhih, naglušnih in gluhoslepih
2. Informativna dejavnost
3. Kultura gluhih
4. Rekreacija in šport

Programi društva **Invalid Konovo** zagotavljajo vzdrževanje pristnih medčloveških odnosov, socialno varstvo in varovanje zdravja. S sistematičnim delom in invalidom primernimi dejavnostmi, tako fizičnimi kot psihičnimi, lahko posameznik vpliva na svojo telesno in duševno pripravljenost. S tem prispevajo v društvu k boljšemu medgeneracijskemu sožitju ter ne nazadnje k zniževanju stroškov za zdravstveno in socialno varstvo. Različne kategorije invalidnosti pri njihovih članih niso raznolike samo po izkazanih telesnih okvarah, boleznih in stopnji invalidnosti, temveč tudi po splošnem zdravstvenem počutju, po dojemanju življenja, ki jih obkroža in seveda tudi po potrebah, ki jih posamezniki izkazujejo.

Prostovoljna pomoč prostovoljcev v programu Psihosocialna pomoč in osebna asistenca invalidom ter v programu Pomoč invalid – invalidu sočloveku je danes, ko se starejši zaradi slabega finančnega stanja, osamljenosti in drugih dejavnikov vse pogostejše znajdejo v hudih stiskah, izjemno dobrodošla. V minulem letu so pristopili k projektu »Viški hrane« v zadovoljstvo članov in drugih krajanov MOV.

Njihovo delo temelji na prostovoljstvu invalidov članov društva, zato so ob dnevu prostovoljstva, 5. decembra, pripravili okroglo mizo na to temo.

V **Združenju multiple skleroze Slovenije – podružnici SAŠA Velenje** so poverjeniki obiskovali najtežje pokretne člane. Pri nekaterih je bilo potrebno opraviti manjšo individualno pomoč, ko so bili svojci najtežjih invalidov za krajši čas odsotni. Opravljenih je bilo 28 obiskov. Najbolj aktualne teme v preteklem letu so bile povezane s socialno problematiko, stanovanjskimi razmerami, razkropljenostjo članov, pomočjo na domu, ter možnostjo dodatne fizioterapije na domu za najtežje pokretne člane.

Združenje MS Slovenije skrbi za stalno izobraževanje poverjenikov. V letu 2014 so na delovnih kolegijih pripravili izobraževanja na temo: aktivnosti Evropske in Internacionalne Federacije, pomen zgodnje rehabilitacije pri obolelih z MS, poročilo simpozija o rehabilitaciji, obravnavali so pravilnik o tehničnih pripomočkih ter poročila iz dveh konferenc o MS (Dublin, Boston).

V **krajevni skupnosti Bevče** so s svojo dejavnostjo in ukrepi pri skupnih akcijah invalidom s prevozi olajšali prisotnost na teh akcijah. Vse aktivnosti, na katere so bili vabljeni vsi krajanji, tudi invalidi, so se odvijale večinoma v domu krajanov, kjer je arhitektura prilagojena invalidom.

Center za socialno delo Velenje v okviru svojega delovanja, ki ga uokvirjata zakonodaja in stroka, svojim uporabnikom ponuja in predstavlja zakonske možnosti uveljavljanja pravice do izbire družinskega pomočnika. Le-ta omogoča invalidni osebi, da ostaja v domačem okolju. Eno izmed področij dela centra za socialno delo je tudi obravnava oseb, ki se ne morejo usposobiti za samostojno življenje in delo. Te osebe lahko uveljavljajo pravice po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. S tem zakonom se urejajo pravice za osebe z zmerno, težjo in težko duševno motnjo v duševnem razvoju ter najtežje telesno oviranih oseb. Ena izmed pravic je tudi vključitev v varstveno delovne centre, kar je dober odgovor na potrebe teh oseb. Pri svojem delu strokovni delavci pogosto pridejo v kontakt z osebami, ki zaradi kombinacije različnih vzrokov, kot so lažje motnje v duševnem ali telesnem razvoju, vzgojna zanemarjenost, vedenjske motnje in blažje oblike duševne bolezni, niso zmožne za pridobitno delo, pa bi bilo zanje dobro, da so vključene v vsakodnevno delovno oziroma zaposlitveno aktivnost. Zaradi zakonskih omejitev se ne morejo vključiti v VDC-je. Gre za zelo raznoliko skupino ljudi, zato je zanje potrebno širiti možnosti izbire pri vključitvah v programe, ki odgovarjajo njihovim zmožnostim in potrebam pri omogočanju čim bolj neodvisnega življenja in razvijanja oz. ohranjanja njihovih sposobnosti. Tem ljudem pomagajo v okviru možnosti v lokalnem in širšem okolju, da se jim izboljša kvaliteta življenja.

V sodelovanju z lokalno skupnostjo vodi Center za socialno delo Velenje program Pomoč družini na domu. Gre za socialno varstveno storitev, ki opredeljuje, da so upravičenci do te pomoči osebe s statusom invalida po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, ki po oceni pristojne komisije ne zmorejo samostojnega življenja, če stopnja in vrsta njihove invalidnosti omogočata občasno oskrbo na domu, ter druge invalidne osebe, ki jim je priznana pravica do tuje pomoči in nege za opravljanje večine življenjskih funkcij. V preteklem letu so nudili storitve pomoči na domu štirim osebami, ki sodijo v ti dve kategoriji upravičenosti. Gre za osebe, katere bi brez njihove pomoči na domu bile primorane poiskati namestitve v institucionalnem varstvu. V okviru zaposlitve, ki so jo izvajali preko javnih del v okviru programa Družabništvo in spremljanje, je njihova zaposlena obiskovala invalide in jim nudila pomoč pri vsakdanjih življenjskih opravilih.

Pripravlja se sprejem Zakona o osebni asistenci, katerega namen je omogočati invalidom, da živijo v skupnosti in enako kot drugi, odločajo o svojem življenju, in imajo zagotovljeno podporo pri izvajanju tistih

dejavnosti, povezanih z vključevanjem v družbo, ki jih ne morejo izvajati sami zaradi vrste in stopnje invalidnosti. To naj bi zagotavljala osebna asistenca doma, na delovnem mestu, pri izobraževanju in pri vključevanju v okolje.

Invalidi z nizkimi prihodki so imeli tudi v letu 2014 možnost do brezplačnega kosila v javni kuhinji, ki ga je financirala MOV. Tistim, ki niso bili upravičeni do brezplačnega kosila, je **Zaposlitveni center Gea** omogočil nakup kosila po ugodni (socialni) ceni.

Urad za razvoj in investicije MOV je med ukrepi za leto 2014 zapisal, da bo v stanovanjski soseski PSO Gorica Velenje zgrajenih 15 neprofitnih najemnih stanovanj, prilagojenih gibalno oviranim. Rok za izvedbo se je podaljšal do 31. maja 2015 zaradi spremembe terminskega plana končanja del. Občinska stanovanja se sicer oddajajo tudi osebam s posebnimi potrebami. Po Pravilniku o dodelitvi stanovanj pridobijo invalidi s prvo kategorijo invalidnosti določeno število točk. Za ostale invalide pa poskrbijo pri sami dodelitvi stanovanj glede na njihove potrebe. V letu 2014 so dodelili prilagojeno stanovanje trem osebam s posebnimi potrebami. Urad za razvoj in investicije MOV v sodelovanju s centri za socialno delo redno izplačuje subvencije za najemnine najemnikom neprofitnih stanovanj iz proračuna MOV in najemnikom tržnih stanovanj (neprofitni del iz proračuna MOV, tržni del se deli na 50% MOV in 50% iz državnega proračuna).

Urad za družbene dejavnosti MOV skrbi za (do)plačevanje oskrbe in bivanja občankam in občanom MOV, ki so vključeni v institucionalno varstvo v posebnih socialno varstvenih zavodih po Zakonu o socialnem varstvu, mesečno v povprečju 90 občankam in občanom MOV. Poleg tega je MOV financirala pravico do izbire družinskega pomočnika oziroma družinske pomočnice po Zakonu o socialnem varstvu, letno v povprečju 19 upravičenkam in upravičencem. Na Uradu za družbene dejavnosti redno spremljajo potrebe po različnih oblikah pomoči invalidom, ki se bodo pojavljale v prihodnje v lokalnem okolju in bodo vezane na Zakon o dolgotrajni oskrbi in na ostale zakone, ki so pristojni za to področje (npr. služba mobilne pomoči, izvajanje socialnega servisa v okviru socialnovarstvene storitve pomoč družini po Zakonu o socialnem varstvu).

Društvo Hospic je v lanskem letu izvedlo predstavitev društva Medobčinskemu društvu gluhih in naglušnih Velenje. Delo prostovoljcev Hospica je zelo specifično, saj pomagajo ljudem, ki se soočajo z napredovalno boleznijo, pri kateri se v kratkem pričakuje zaključek življenja. Vsi ti bolniki so na nek način prikrajšani za normalno življenje in so neke vrste invalidi, zato v društvu Hospic nesebično in z veliko empatije prisluhneje potrebam bolnika in tistih, ki so vključeni v nego. Na voljo za pogovor so tudi žalujočim. Le-ti se oglasijo v njihovih prostorih, v izjemnih primerih nudijo žalujočim podporo tudi na domu. Pisarno imajo v Zdravstvenem domu Velenje, kjer so dostopi prilagojeni invalidom.

Prostovoljci **Medobčinskega društva invalidov Šaleške doline** obiskujejo invalide, ki potrebujejo pomoč. Vključeni so v projekt Viški hrane, zato enkrat tedensko razdeljujejo viške hrane svojim socialno ogroženim članom. Tistim, ki ne morejo do njihovega sedeža, dostavijo hrano na dom. Vključeni so tudi v projekt Evropska banka hrane, kjer dobivajo prehranske artikle, ki jih razdelijo invalidom. Ob koncu leta so razdelili hrano sto dvajsetim invalidom. V preteklem letu so prostovoljci v društvu opravili več kot 8900 ur.

Aktivnosti, ki jih v **Domu za varstvo odraslih Velenje** izvajajo vsakodnevno, so namenjene izboljšanju kvalitete življenja njihovih uporabnikov. Z naštetimi aktivnostmi so invalidom, ki prebivajo v domu izboljšali kvaliteto življenja in popestrili dneve:

- ureditev okolice doma vključno s klančino za invalide
- v poletnih mesecih so v sodelovanju z MOV omogočili sprehode težje pokretnim starostnikom in invalidom
- nadaljevanje projekta Hoja v okviru fizioterapije
- omogočanje uporabnikom ogleda predstav in razstav izven doma
- omogočanje uporabnikom in invalidom čim bolj neodvisno življenje in poudarjanje njihovih sposobnosti in utrjevanje le teh
- računalniško opismenjevanje v sodelovanju s ŠCV
- sodelovanje in povezovanje z MOV, ZD Velenje in Medobčinskim društvom invalidov Šaleške doline in osveščanje uporabnikov o njihovih pravicah.

V **Društvu za kronično vnetno črevesno bolezen, kamor spada tudi Sekcija celjsko koroške regije**, so v preteklem letu izvedli projekt "Naj javno stranišče". S tem projektom želijo spodbuditi vse slovenske občine k izgradnji javnega stranišča, ki bi bilo dostopno vsem ljudem, vključno invalidom. To je še posebej pomembno za bolnike s kronično vnetno črevesno boleznijo. Lani so drugič zapored izvedli akcijo Ozaveščanje javnosti

po zdravstvenih domovih z naslovom "Trenutno odsoten-hvala za razumevanje" in se decembra predstavili v ZD Velenje.

Odbor invalidov MOV izvaja posebne socialne programe: preprečevanje in blaženje socialnih in psihičnih posledic invalidnosti, zagotavljanje zagovorništva, informativno dejavnost, usposabljanje za aktivno življenje in delo, programe za ohranjanje zdravja in druge rehabilitacijske programe, rekreacijo in šport, dnevne centre in klube ter kulturno dejavnost. Člani so sodelovali v psiho terapevtskih delavnicah preko Zveze delovnih invalidov Slovenije. V prostorih Medobčinskega društva invalidov Velenje so organizirali zdravstvena predavanja, meritve krvnega tlaka in sladkorja. Preko celega leta so sodelovali z banko hrane. Pri vsaki razdelitvi je pakete s hrano prejelo povprečno 11 oseb. Medobčinskemu društvu invalidov Šaleške doline so se pridružili pri izvajanju projekta Viški hrane. Ob novem letu so obiskali 58 članov in jih ob tej priložnosti obdarili s paketi. Obiskovali so tudi bolne člane na domu in v bolnicah. Članom so pomagali tudi s finančnimi sredstvi za koriščenje zdraviliških kapacitet.

Člani **Društva upokojencev Velenje** sodelujejo pri projektu Viški hrane, kjer vozijo hrano do svojih članov, med katerimi je deset invalidov. Hrano delijo tudi v okviru Slovenske banke hrane SIBAHE in sicer okrog dvajsetim invalidom. Poleg tega nudijo pomoč invalidom pri urejanju vrtov, kidanju snega, čiščenju stanovanj in podobno v sodelovanju s Centrom za socialno delo Velenje v okviru projekta Pomoč na domu preko Družbeno koristnih del. V preteklem letu so pomoč nudili dvanajstim invalidom.

Inštitut Integra je uspešno prijavil dokumentacijo za registracijo in dovoljenje za delo zaposlitvenega centra, ki ga izdaja Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Pregled in nadzor je bil opravljen v začetku meseca marca 2014, konec aprila pa je s strani inštituta ustanovljen zaposlitveni center GEA pridobil status in na podlagi izdane odločbe zaposlil prvih 5 invalidov z zaščitno zaposlitvijo.

4. DOSTOPNOST GRAJENEGA OKOLJA, INFORMACIJ IN PREVOZOV

V dvorani Vile Bianca so v preteklem letu napeljali indukcijsko (slušno) zanko, ki je namenjena uporabnikom slušnih aparatov in polževega vsadka. Zanka omogoča udobno in nemoteno poslušanje izgovorjenega v mikrofona. Slušna zanka so uredili tudi v mali dvorani Doma kulture Velenje, kjer so ob prenovi uredili še dostop za invalide do preddverja, s premično rampo pa tudi v dvorano. Slušna zanka je nameščena še v veliki dvorani Doma kulture Velenje, v Knjižnici Velenje in v sejni dvorani Mestne občine Velenje. V Programu za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje za obdobje 2014-2017 je zapisano, da bomo do leta 2017 slušne zanke uporabljali še v Galeriji Velenje, Muzeju Velenje in Domu za varstvo odraslih Velenje.

V Komunalnem podjetju Velenje so v letu 2014 nabavili novo električno vozilo na pokopališču Podkraj, ki je med drugim namenjeno tudi prevozu gibalno oviranih oseb, ki težko dostopajo do grobnih mest. Po predhodni najavi ali po dogovoru na licu mesta zaposleni na pokopališču izvedejo prevoz osebe do zelene lokacije in nazaj. Komunalno podjetje Velenje je že pred nekaj leti uredilo parkirno mesto za invalide ob upravni stavbi na Koroški cesti 37/b, ki je locirano neposredno ob vhodu v objekt. Uredili so tudi klančino za dostop v stavbo, ki je zdaj omogočen tudi z invalidskim vozičkom. Ob urejanju poslovnih prostorov v upravni stavbi pa so prodajno-komercialno službo, ki ima največ opravka s strankami, predstavili v pritličje stavbe, tako da lahko do referentov brez težav in tuje pomoči dostopajo tudi invalidi. V prihodnje

razmišljajo še o ureditvi parkirnih prostorov za invalide pred stavbo njihovih dveh poslovnih enot na Koroški cesti 3a.

Ob stopnišču iz Zdravstvenega doma Velenje do Lekarne Center Velenje so namestili ograjo in s tem olajšali uporabo stopnic težje gibljivim osebam. Stopnišče je tudi osvetljeno. V vseh enotah Lekarne Velenje opravljajo lekarniško dejavnost na način, dostopen invalidom. Vstop v lekarno je omogočen z invalidskim vozičkom, ob vseh lekarnah so označena parkirna mesta za invalide.

V dogovoru z MOV so v Zdravstvenem domu Velenje izdelali parkirne dovolilnice, ki so namenjene starejšim, težko pokretnim za čas obiska pri zdravniku oz. v času koriščenja druge zdravstvene storitve. Za lažji vstop in izstop iz Zdravstvenega doma so bile odstranjene ovire, ki so invalidom onemogočale gibanje, narejena je bila

povezava garažne hiše in Zdravstvenega doma. Dogradili so dvigalo, ki zagotavlja invalidom dostop do vseh nadstropij. Dvigalo je tudi v novi parkirni hiši pri Zdravstvenem domu Velenje, ki je bila zgrajena v sklopu Promenade. Z izgradnjo parkirne hiše so bila zagotovljena dodatna parkirna mesta za invalide. Prav tako je parkiranje invalidom zagotovljeno na notranjem dvorišču Zdravstvenega doma.

Znotraj grajskega obzidja Velenjskega gradu je omogočeno parkiranje za invalide, prehodi med posameznimi prostori in višinske ovire so označeni z nedrsečim trakom.

Na Centru za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje so konec avgusta s pomočjo MOV dokončali klančino ob šoli, tako da je sedaj z invalidskimi vozički možen dostop do šole tudi s Kidričeve ceste. Glede na to, da izobražujejo 7 učencev, ki so gibalno ovirani, je ta pridobitev zelo dobrodošla. Zaradi klančine so morali izvajalci nekoliko prestaviti obcestno svetilko, ob stopnišče pa namestiti zaščitno ograjo, ki ima hkrati oporno funkcijo. Kot so predvidevali, pa klančina ne olajša dostopa na Kidričevo cesto samo njihovim učencem in spremljevalcem, temveč tudi mamicam z vozički in starejšim.

Medobčinska inšpekcija, redarstvo in varstvo okolja je na območju celotnega mesta redno opravljala kontrolo parkiranja na parkirnih mestih, ki so namenjena invalidom. Pri parkiranju vozil, ki niso pravilno označena (veljavna karta) je ničelna toleranca glede ugotovljenih kršitev. Njihova redna naloga je zagotavljanje prehodnosti javnih površin na območju MOV za nemoteno gibanje. Pri opravljanju kontrol na področju mirujočega prometa so redarji pozorni na morebitna parkiranja na pločnikih, v križiščih ali drugih površinah, ki niso namenjene parkiranju vozil. Na določenih območjih mesta predstavlja pomanjkanja parkirišč zelo velik problem in v teh primerih, se ponekod tudi tolerira parkiranje izven označenih mest, vendar samo v primeru, ko tako parkirano vozilo ne ovira ostalih udeležencev v prometu. V kolikor napačno parkirano vozilo onemogoča varen prehod čez prehod za pešce ali je pločnik v celoti zaparkiran, se ukrepa.

Na Uradu za komunalne dejavnosti MOV so v lanskem letu poskrbeli za obnovo naslednjih cest: Cesta talcev, Ljubljanska cesta, Ulica Janka Ulriha, Konovska cesta, Šenbric - Cirkovce, Odcep Orož v Šenbricu, Hrastovec – Cirkovce, Cirkovce – Sedovnik, Odcep Karničnik v Hrastovcu, Odcep Lilijski grič v Podgorju, Gasilski dom – Lazišče v Škalah, cesta v Zg. Šalek, pričela pa se je tudi obnova Jenkove ceste. Prav tako so bile v sklopu izgradnje celot komunalne infrastrukture zgrajene 3 nove ceste v Škalah nad gasilskim domom.

Koncesionar za ceste, podjetje PUP Velenje d.d., je v letu 2014 dosledno skrbel za redno letno in zimsko vzdrževanje cest. Za pešpoti, trge, modre cone, zelenice in druge javne površine redno skrbi koncesionar Andrejc d.o.o. na podlagi koncesijske pogodbe in v skladu s Pravilnikom o standardih storitev opravljanja lokalne gospodarske javne službe urejanja in čiščenja javnih površin v mestni občini Velenje.

Podobno kot zadnja leta je Urad za komunalne dejavnosti MOV tudi v letu 2014 poskrbel za namestitvev dodatnih košev za smeti in klopi. Skupno so na novih lokacijah postavili 22 klopi in 19 košev za smeti.

Eden izmed ukrepov programa je skrb za primerno široke pločnike. V letu 2014 se je pričela obnova Jenkove ceste, v sklopu katere bodo obnovljeni tudi pločniki ob cesti. Vsi pločniki, ki se gradijo, so široki vsaj 1,2 m, večinoma pa 1,6 m. Obstoječe pločnike, ki so preozki, se trudijo, v kolikor je to v prostoru mogoče, rekonstruirati v širini vsaj 1,2 m. Redno vzdržujejo in dopolnjujejo prometno signalizacijo in opremo. Enako kot vsa prejšnja leta bodo tudi letos odpravili nekatere arhitektonske ovire.

V letu 2014, pa tudi že leto prej, so z rumeno barvo poskusno označili stopnice v podhodu pri pošti. Žal se je ta možnost pokazala kot neprimerna, saj se barva na granitnih stopnicah lušči. Zaradi tega iščejo primerne proti zdrsnе rumene trakove s katerimi bi opremili stopnice. Za urejenost javnih sanitarij skrbijo redno, prav tako se trudijo, da so te dostopne tudi za invalide.

V letu 2014 so poleg stopnic pri Cvetličarni PUP na Cankarjevi 1, stopnic v križišču pri Mercator centru in stopnic pri Šumiju, z držali za pešce opremili še naslednje stopnice:

- 3x stopnice nad Prešernovo 9a;
- stopnice na koncu Ceste III;
- stopnice pri Kardeljevem trgu 1;
- stopnice pri CVIU.

Prav tako so z ograjo zavarovali izhod/klančino/stopnice pri izhodu iz centralnega otroškega igrišča pri NC Mercator.

Redna naloga, ki jo izvaja Urad za komunalne dejavnosti je zagotavljanje pretočnosti prometa. Pri tem se MOV opira na izdelano prometno študijo za obdobje 2006-2016 v kateri so predvidene širitve in ureditve prometnic zaradi povečanja in sprememb prometnih tokov. Vzdrževalec prometnic zagotavlja prevoznost in pretočnost cest skladno z obveznostmi, ki jih nalaga zakonodaja in koncesijska pogodba.

Avtobusna postajališča se vzdržujejo in čistijo vse leto. Zagotovljena je osvetljenost in varnost vstopanja in izstopanja potnikov. Enkrat letno se čistijo in barvajo nadstrešnice.

Informacije o voznem redu so na vsakem avtobusnem postajališču, na spletni strani MO Velenje pod rubriko LOKALC, delujoča je tudi aplikacija GUTS z ažurnimi informacijami o času prihodov na avtobusne postaje in na spletni strani avtobusnega prevoznika Izletnik Celje. Dva LOKALCA pa sta prirejena z rampo za vstopanje in izstopanje invalidov. Na urnikih voženj je označen čas vožnje LOKALCA z invalidskim znakom.

Za opravljanje poklica voznik avtobusa je zakonsko opredeljeno, da morajo vozniki pridobiti kodo 95 (vpisana v vozniskem dovoljenju). Za podaljševanje kode 95 mora voznik vsakoletno prisluhniti predavanjem (7 ur). V sklopu teh predavanj je tudi tema – odnos do potnikov, posebej do invalidnih oseb.

Med ukrepi programa je izgradnja pločnika na Lipo. Pločnik bo predvidoma zgrajen v letu 2015, sočasno z obnovo Ceste na Lipo.

Izhod iz pločnika na pokopališču je bil urejen v letu 2014. Klančine na krožišču pa so tudi urejene na vseh osmih pločnikih. V sklopu sanacije Jenkove ceste sta bila lani urejena pločnik in klančina.

V letu 2014 so namestili osem novih naprav za zvočne signale na semaforjih. Letos bodo nabavili še dve, tako da bodo opremljeni vsi semaforji v MOV. Vzdrževanje teh naprav poteka brez večjih težav.

Vsa parkirna mesta namenjena invalidom so označena s horizontalno in vertikalno prometno signalizacijo. V kolikor se za označitev pokaže potreba v zimskem času, parkirno mesto najprej označijo z znakom, spomladi, ko so vremenske razmere ugodne, pa opravijo še zaris. V kolikor dobijo vlogo za zaris invalidskega parkirnega mesta s strani občanov oz. upravnikov blokov, jo v večini primerov pozitivno rešijo.

Društvo upokoencev Velenje je uredilo in izdelalo klančino za dostop z invalidskim vozičkom invalidki na domu, uredili so tudi klančino za dostop z invalidskim vozičkom v spodnje prostore društva.

V Premogovniku Velenje imajo na zunanjih objektih odpravljene grajene in komunikacijske ovire. Dostop v upravno zgradbo Premogovnika Velenje je urejen tako, da omogoča neovirano gibanje invalidnim osebam. V zgradbi sta vgrajeni tudi dve dvigali, ki omogočata uporabo invalidnim osebam. Na osrednjem parkirišču Premogovnika Velenje so štiri parkirna mesta, označena za invalide.

5. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Na **Osnovni šoli Gorica** so v preteklem letu skupaj s šestdesetimi drugimi osnovnimi šolami sodelovali pri pedagoški akciji delovnih invalidov Slovenije. Skozi likovne in literarne prispevke, ki so jih ustvarjali učenci, so pokazali pozitiven odnos za kakovostno sožitje z invalidi v svojem okolju in širši skupnosti. Učenci so ob

pomoči mentoric prikazali razumevanje invalidnosti ob temah: »invalidi in njihove živali«, »invalid in njegovo delo« ter »družina z invalidom«. Nagrajenih je bilo sedem učencev in pet mentoric.

V **Vrtec Velenje** so vključeni tudi otroci s posebnimi potrebami, ki so gibalno ali kako drugače ovirani. V ta namen so v minulem letu poskrbeli za nakup primerne opreme in didaktičnih sredstev, omogočajo pa jim tudi strokovno pomoč specialnega pedagoga, surdopedagoga, logopeda, socialnega pedagoga in svetovalnega delavca. V vrtec imajo vključene tri otroke, ki potrebujejo spremljevalko, kar so jim tudi omogočili.

Središče za samostojno učenje in Svetovalno središče na **Ljudski univerzi Velenje** invalidi redno obiskujejo. Prvo je namenjeno sodobnim oblikam samostojnega učenja. Ima vso potrebno multimedijško opremo, ki omogoča učinkovito samostojno učenje. Svetovalno središče pa je namenjeno vsem odraslim, ki potrebujejo informacije ali nasvet pred vključitvijo v izobraževanje, med potekom izobraževanja in ob zaključku izobraževanja. Svetovalka brezplačno, nepristransko, zaupno, in celovito svetuje in informira o vseh izobraževalnih možnostih za odrasle v širšem lokalnem okolju. Uporaba gradiv in učne tehnologije v centru je brezplačna in na voljo od 8. do 20. ure. Za svetovanje in pomoč pri uporabi učne tehnologije je na voljo informatorka.

Univerza za III. življenjsko obdobje Velenje je omogočila starejšim in invalidom vseživljenjsko učenje, zdravo življenje, spodbujanje aktivnega kulturnega delovanja, s ciljem ponovnega vključevanja starejših v aktivno družbo in s poudarkom na medgeneracijskem sodelovanju. V programu združuje študijske skupine, študijske krožke in druge samo-organizirane skupine starejših, ki delujejo na načelih prostovoljstva, proste izbire, vzajemnosti, medsebojne pomoči, izmenjavi znanja, izkušenj in prijateljstva med člani. Dejavnosti potekajo pod vodstvom usposobljenega mentorja in po v naprej dogovorjenem izobraževalnem programu. Univerza se s prostovoljnim delom vključuje tudi v občinske in republiške projekte, ki vplivajo na izboljšanje kakovosti življenja v lokalnih okoljih. Med člani univerze je veliko invalidov, ki v teh aktivnostih iščejo predvsem samopotrditve v smislu pridobljenih znanj in ohranjanja psihofizičnih sposobnosti.

Skupine starejših ljudi za samopomoč delujejo pod okriljem društva VID-vseživljenjsko izobraževalno društvo Velenje. Skupine vodijo prostovoljci – voditelji skupin, ki so za to posebej usposobljeni. Na našem področju skupine delujejo v Velenju, in sicer osem v Domu za varstvo odraslih Velenje za stanovalce doma in ena, ki jo sestavljajo članice iz različnih predelov Velenja. Skupaj z voditeljskim parom skupina šteje do dvanajst članov, praviloma starih nad 65 let. Mlajši člani skupin so večinoma invalidi. Srečujejo se enkrat tedensko ob istem času in v istem prostoru. Temeljna dejavnost je pogovor. Vsebina pogovora so teme, ki udeležence povezujejo ter temelji na posredovanju lastnih izkušenj in življenjskih zgodb.

Na področju izobraževanja so invalidi ranljiva skupina, saj imajo nižjo izobrazbeno strukturo kot zaposleni, ki tega statusa nimajo. Iz tega razloga jih v **Premogovniku Velenje** vsa leta spodbujajo k izobraževanju – tako h krajšim oblikam, ki so vezane na potrebe delovnega procesa, kot tudi k izobraževanju za pridobitev višje stopnje izobrazbe. Posebna oblika je tudi usposabljanje na delovnem mestu, ki ga izvajajo že od leta 2003 in so ga popolnoma prilagodili svojim potrebam. V ta namen je bil ustanovljen Center za usposabljanje in izobraževanje, v okviru katerega, na podlagi pri njih izdelanih programov usposabljanja in pod strokovnim vodstvom mentorja, izvajajo interna usposabljanja na konkretnem delovnem mestu. V okviru programov aktivne politike zaposlovanju pri Zavodu RS za zaposlovanje že več let izvajajo tudi usposabljanje brezposelnih invalidov s trga dela. V večini primerov so te invalide po končanem usposabljanju tudi zaposlili. Novejša, precej uspešna, oblika sodelovanja pa je z izvajalci zaposlitvene rehabilitacije, katerim omogočajo usposabljanje invalidov v svojem delovnem okolju, z možnostjo kasnejše zaposlitve. Naštete aktivnosti so dokaz povezanosti in skrbi za lokalno ter širše okolje v smislu ponujanja zaposlitvenih možnosti ranljivim skupinam, kar je lep primer družbeno odgovornega ravnanja.

Vzgojni in izobraževalni zavodi v MOV, invalidske organizacije in društva skrbijo za osveščanje otrok in mladine o invalidski problematiki preko delavnic, predavanj, zloženek, dodatnih vzgojnih in izobraževalnih vsebin. Zagotavljajo tudi individualno učno pomoč na vseh nivojih izobraževanja na podlagi odločitve Komisije za usmerjanje, financiranje spremljevalcev predšolskih in osnovnošolskih otrok s posebnimi potrebami v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Vzgojni in izobraževalni zavodi v MOV izvajajo aktivnosti za integracijo otrok, mladostnikov in mladostnic z oviranostmi v sistem redne vzgoje in izobraževanja. Njihova naloga je tudi zagotavljanje predšolske vzgoje in varstva v vrtcih ter delovanje osnovnošolskega izobraževanja, ki zagotavlja otrokom, mladostnicam in mladostnikom z oviranostmi prilagojeno izvajanje programov in dodatno strokovno pomoč (v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami) ter aktivnosti, ki niso zakonske obveznosti. Na Uradu za družbene dejavnosti MOV sofinancirajo in podpirajo projekte in programe, ki se odvijajo v vrtcih, šolah, na javnih mestih in v nevladnih

organizacijah ter spodbujajo samostojno odločanje in aktivno participacijo mladih z različnimi oblikami oviranosti (preko javnih razpisov za lokalne in mednarodne mladinske in otroške projekte/ programe).

Redna naloga **Urada za družbene dejavnosti MOV** je financiranje prevoza v šolo in iz šole za učence iz MOV, ki imajo odločbe o usmeritvi Zavoda RS za šolstvo in obiskujejo pouk v Centru za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje, Zavodu za gluhe in naglušne, Centru za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik in Zavodu Dobrna (oziroma glede na potrebe). Njihova naloga je tudi financiranje spremljevalcev predšolskih in osnovnošolskih otrok s posebnimi potrebami v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, zagotavljanje dodatne strokovne pomoči za otroke s posebnimi potrebami, vključene v redne oddelke vrtcev in osnovnih šol, zagotavljanje spremljevalk in spremljevalcev otrokom s posebnimi potrebami v času zimovanj in letovanj.

6. DELO, ZAPOSILITEV, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

Na **Urdu za delo Velenje** (MO Velenje, občini Šoštanj in Šmartno ob Paki) je bilo konec decembra 2014 prijavljenih 393 brezposelnih oseb s statusom invalidnosti ali 9,2 % manj kot v decembru 2013. V evidence pa se je v letu 2014 na novo prijavilo 167 brezposelnih invalidov. Povečana motivacija, aktivacija, individualni pristop in informiranje oseb s statusom invalidnosti je pripomogel k večjemu vključevanju le teh v ukrepe aktivne politike zaposlovanj (zaposlitev, javna dela, subvencionirane zaposlitve). Z ukrepi in poglobljenim osebnim pristopom se je posledično znižala brezposelnost invalidnih oseb za 40 brezposelnih invalidov. V strukturi prijavljenih invalidov je bilo največ delovnih invalidov, ostali pa so imeli status invalida priznan po drugi zakonodaji (invalidi po ZZRZI, ZUZIO, invalidne osebe s priznano telesno okvaro...). Največ brezposelnih invalidov je bilo starih nad 50 let (237) in brezposelnih zaradi stečaja ali tehnološkega presežka (100).

Osebe s statusom invalidnosti z dodatnimi zdravstvenimi omejitvami in težavami so vključili v zdravstveno zaposlitveno svetovanje predvsem zaradi preverjanje zmožnosti vključevanja, smiselnosti ponovne predstavitve na invalidski komisiji in zmožnost nadaljnje vključitve v storitve zaposlitvene rehabilitacije. Delodajalci, ki so zaposlili invalide v letu 2014 so lahko izkoristili spodbude, ki so veljale za brezposelne osebe v okviru razpoložljivih subvencij. Tako se je v subvencijo za zaposlitev vključilo 15 brezposelnih invalidov. V letu 2014 se je največ brezposelnih oseb (54 vključitev) s statusom invalidnosti vključilo v ukrep javnih del. Preko programa javnih del je bilo omogočeno sofinanciranje stroškov zaposlitve brezposelnih pri neprofitnih delodajalcih. V programe Aktivne politike zaposlovanja je bilo v letu 2014 vključenih 85 brezposelnih invalidov. Tako se je v letu 2014 s skupnimi močmi zaposlenih na ZRSZ, koriščenjem aktualnih ukrepov aktivne politike zaposlovanja in motiviranostjo strank v zaposlitev vključilo 113 invalidnih brezposelnih oseb.

Na **MOV** je bilo konec leta 2014 zaposlenih dvanajst invalidov, od tega pet preko javnih del. Potrebno število invalidov za izpolnitev kvote za MOV so trije zaposleni, kar pomeni, da ima MOV zaposlenih devet invalidov, ki so nad kvoto.

Več kot desetina zaposlenih v **Lekarni Velenje** ima status invalida. Delovne naloge in delovno okolje so prilagodili njihovim sposobnostim in potrebam. Temu bodo sledili tudi v prihodnje.

V **Vrtcu Velenje** so imeli v letu 2014 zaposlenih 6 invalidnih oseb, 4 za polovičen delovni čas. Število od oktobra 2014 ne dosega kvote, ki jo predpisuje zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov - 7. Ker število zaposlenih invalidov ne dosega predpisane kvote, morajo v skladu s 7. členom Odredbe o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov Javnemu jamstvenemu, preživninskemu in invalidskemu skladu Republike Slovenije mesečno plačevati prispevek za spodbujanje zaposlovanja invalidov v višini 70 % minimalne plače. Za invalida, ki je zaposlen v njihovi pralnici, v letu 2014 niso namenili dodatnih sredstev za izboljšavo dela. Pet invalidov dela z otroki in delajo bodisi v podaljšanem varstvu ali polovičen delovni čas z upoštevanjem vseh omejitev, ki jih imajo kot invalidi.

Na **Ljudski univerzi Velenje** so bili preko javnih del v letu 2014 zaposleni trije invalidi.

Združenje multiple skleroze Slovenije – savinjsko šaleška podružnica želi z obveščanjem preprečiti, da bi bile osebe z multiplo sklerozo stigmatizirane in izključene, kajti sedanja praksa v EU kaže na to, da je stopnja brezposelnosti v EU pri invalidnih osebah mnogo višja kot pri zdravih vrstnikih. Osebe z MS pa še vedno lahko delajo, za kar so se dolga leta izobraževali, vendar občasno potrebujejo prilagojeno delavno mesto.

Inštitut Integra je v letu 2014 zaposlil dva invalida preko javnih del, eden pa se je v inštitutu redno zaposlil. V preteklem letu so bili aktivni tudi na področju evropskih projektov. Inštitut je vključen v projekt Supported Employment (Podporno zaposlovanje), ki je v Sloveniji šele v povojih.

Zaposlitveni center GEA, zavod za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, je mlad zavod posebnega pomena. Zaposluje le invalide skladno z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ki so v predhodnih postopkih pridobili odločbo o zaščitni zaposlitvi in seveda ob upoštevanju zaposlovanja v kvotnem sistemu. Tako je bilo v zaposlitvenem centru v letu 2014 od vseh zaposlenih kar 7 redno zaposlenih invalidov.

V **Premogovniku Velenje** vseskozi razvijajo podporno okolje, službe in programe, ki omogočajo lažje uvajanje invalidov v delovno okolje. Aktivni so na področju rehabilitacijskega socialnega dela in zaposlovanja invalidov. Ustaljena aktivnost služb je zagotavljanje ustreznega dela delavcem z zmanjšano delovno zmožnostjo. Usposablajo jih za druga ustrezna dela, pri tem pa sodelujejo z Dispanzerjem za medicino dela, prometa in športa ter Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Skrbijo tudi za prilagoditev delovnih mest. Invalidom iščejo ustrezno zaposlitev v okviru celotne Skupine Premogovnik Velenje. V okviru hčerinskega podjetja HTZ Velenje, ki zaposluje tudi invalide s trga dela, odpirajo nove programe in delovna mesta, ki so namenjena zaposlovanju invalidov. Kodeks o ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu mednarodne organizacije dela, ki je oblikovan kot vodnik za delodajalce, priporoča razvijanje poklicne in zaposlitvene kariere invalidov. Njegovo temeljno sporočilo je, da morajo biti invalidom omogočene enake možnosti za pridobivanje spretnosti in izkušenj, ki jih potrebujejo, s končnim ciljem, da bi uspeli v zaposlitveni karieri.

Podjetje **HTZ Velenje** že vse od ustanovitve leta 2000 sodi med največja invalidska podjetja v Sloveniji. Ukvarja se s proizvodnjo, servisiranjem in vzdrževanjem različnih izdelkov, opreme in instalacij. Na dan 1. 1. 2015 je bil med 799 zaposlenimi 401 invalid. Od leta 2007 zaposlujejo tudi invalide s trga dela, pred tem pa so bili njihova ciljna skupina izključno invalidi Premogovnika Velenje in drugih podjetij v Skupini.

7. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE

Redna naloga Sveta za invalide MOV, invalidskih organizacij, društev in medijev je osveščanje javnosti o družinskem življenju invalidov: spodbujanje pozitivnega stališča do poroke, starševstva in spolnosti oseb s posebnimi potrebami.

Društvo Sožitje Velenje izvaja aktivnosti oz. programe za usposabljanje, razbremenjevanje in ohranjanje psihofizičnega zdravja v družinah z osebami z motnjo v duševnem razvoju.

8. SKRB ZA ZDRAVJE

V vseh enotah **Lekarne Velenje** so prostori za svetovanje, kjer se lahko pacienti pogovorijo s farmacevtom ločeno od rednega dela. Svetovanje je omogočeno tudi preko telefonov in elektronske pošte. Na vprašanja po telefonu ali preko elektronske pošte redno odgovarjajo.

V **Društvu onkoloških bolnikov Slovenije Pot k okrevanju, organizirana skupina za samopomoč ženskam z rakom dojke Velenje** so v letu 2014 obveščali člane o novostih na področju pravic, predvsem glede pravic do protez, zdraviliških uslug, pravic do npr. limfne drenaže, itd.

Po dogovoru z invalidskimi organizacijami izvajajo v **Zdravstvenemu domu Velenje** zdravstveno vzgojne vsebine. Najpogostejše teme so: zdrava prehrana, dejavniki tveganja (holesterol, ateroskleroza, povišan krvni tlak, sladkorna bolezen, ...), delavnica gibanja (aktivna vadba, test hitre hoje, nordijska hoja), inkontinenca, rak mod in prostate, rak dojke, menopavza, hrbtenica ... V zadnjem času pa so zaradi načina življenja v porasti boleznin stres, depresija in druge lažje in težje psihične motnje, zato so delavnice depresije velikokrat prepolne. Da bi invalidom in starejšim osebam olajšali dostopnost do zdravstvene storitve smo zagotovili možnost naročanja preko telefona. Storitve se je dobro prijela in tako lahko posamezniki z veliko manj truda in slabe volje koristijo zeleno storitev – naročanje receptov, napatnic, pregled pri zdravniku. V telefonski centrali je invalidom omogočeno kopiranje medicinske dokumentacije, po potrebi jim pokličejo tudi taksi službo.

Že v letu 2006 so zagotovili možnosti v pomoč gluhim in naglušnim osebam v MOV:

- naročanje preko mobilnega telefona z SMS sporočilom na telefon št. 041 784 899, za vse tiste osebe, ki imajo izbranega osebnega zdravnika v ZD Velenje.
- za specialistične preglede, laboratorij, fizioterapijo in RTG preiskave je na voljo mobilni telefon, kjer lahko na telefonski številki 041 784 833 pustijo SMS sporočila.
- Naročanje po elektronski pošti: telefonska.centrala@zd-velenje.si in preko faxes, št. 03 899 56 48.

V **Premogovniku Velenje** izvajajo preventivno rekreacijo, ki je namenjena invalidom oz. delavcem, ki imajo zdravstvene ali lažje težave s hrbtenico. Poudarek pri vsebini preventivne rekreacije je na učenju bolj zdravega načina življenja, ki poteka v obliki sodobnih učnih delavnic in se dotika najpomembnejših vsebin, ki vplivajo na boljše zdravstveno počutje in s tem na večjo delovno učinkovitost posameznika. Gre torej za večjo telesno aktivnost in boljšo splošno psihofizično kondicijo, zdravo prehrano, načine premagovanja stresa, odpravljanje različnih razvad, uspešnejše premagovanje konkretnih obremenitev na delovnem mestu in drugo.

9. KULTURA

Ob mednarodnem dnevu invalidov, 3. decembra, je župan Mestne občine Velenje povabil na sprejem občanke in občane, člane invalidskih društev in drugih društev, ki delujejo na področju sociale. Večer je popestrila predstava MOVE.ING, dramsko plesni projekt članov Društva študentov invalidov Slovenije in poklicnih baletnikov pod režijsko taktirko Borisa Cavazze.

V **Galeriji Velenje** so v letu 2014 v okviru projekta Clear realizirali Vodnik po stalni Zbirki slovenske sodobne umetnosti – Gorenje na velenjskem gradu za slepe in slabovidne, poleg tega so pripravili tipne slike za omenjeni vodnik ter besedilo za film o zbirkah na velenjskem gradu za slepe in slabovidne, pri pripravi katerega so sodelovali. Člani Medobčinskega društva gluhih in naglušnih so si ogledali razstavo in se udeležili delavnice. V preteklem letu so osveščali o dostopnosti kulturnih vsebin za gibalno ovirane. V Galeriji Velenje omogočajo prilagojena vodstva za osebe z motnjami v duševnem razvoju in upoštevajo prilagoditve pri postavitvah razstav, da so razstavljeni predmeti s primerno višino, podnapisi, kontrasti in osvetljavo primerni za invalide.

V **Muzeju Velenje** so v okviru projekta CLEAR, sofinanciranega s strani programa Jugovzhodna Evropa, kupili premične klančine za premagovanje arhitekturnih ovir. Namen pilotnega projekta CLEAR je približati kulturne objekte, institucije in vsebine vsem ljudem, ne glede na njihovo poreklo, socialni status, starost in senzorne ali gibalne omejitve. V okviru projekta je bil kupljen tudi domofon, s pomočjo katerega bi lahko gibalno ovirani z vhoda poklicali zaposlene, ki bi jih spremljali na ogled, a bo za njegovo ustrezno namestitvev in delovanje potrebnih še nekaj ukrepov, saj zaradi velikosti objekta in debeline sten za zdaj žal še ne deluje.

V Muzeju Velenje so slepim in slabovidnim na voljo muzejski predmeti oziroma replike muzejskih predmetov, namenjeni tipanju (afriška maska in stolček, mastodontova kost in zob, sončna ura, ščit, samokolnica, kip Josipa Broza Tita ter tipni tloris, ki prikazuje razvoj Velenja, in tipni tloris arhitekturnega razvoja Velenjskega gradu). Pri vhodih v grajsko stavbo in v vse stalne postavitve Muzeja Velenje na Velenjskem gradu so nameščeni napisi v slabovidnim prilagojeni pisavi in v brajljici. Obiskovalci Velenjskega gradu si lahko izposodijo tudi vodič v Braillovi pisavi ter vodič s prilagojeno velikostjo, pisavo in kontrastom pisave. Obiskovalcem muzejske razstave predstavljajo tudi s filmi, ki so opremljeni z zvokom in s podnapisi.

Obiskovalcem v Muzeju Velenje ob predhodni najavi omogočajo tudi vodenje v znakovnem jeziku, prilagojena vodenja po razstavah v Muzeju Velenje pripravljajo tudi za osebe z motnjami v duševnem razvoju in za osebe s težavami v duševnem zdravju.

Pri postavljanju novih razstav v Muzeju Velenje upoštevajo priporočene višine postavljenih panojev in vitrin, kontraste in primerne pisave, osvetljava ter druga priporočila za omogočanje dostopnosti kulturne dediščine ljudem z omejitvami.

V letu 2014 so na **Festivalu Velenje** na cvetličnem in jesenskem sejmu ter na pomladnem BazArtu in Pikinem BazArtu Varstveno delovnemu centru Ježek iz Velenja omogočili brezplačen najem stojnice za prodajo njihovih izdelkov. Določenim skupinam invalidov iz Centra za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje so omogočili brezplačen obisk nekaterih njihovih prireditev (predvsem v sklopu Pikinega festivala). Nadaljevali in še nadgradili so sodelovanje Univerze za tretje življenjsko obdobje in Pikinega festivala Velenje v programih Ustvarjalnih delavnic ter Planinskega pohoda.

V **Knjižnici Velenje** zagotavljajo digitalno knjižnico, ki omogoča članicam in članom Knjižnice Velenje uporabo knjižnice na daljavo 24-ur na dan vse dni v letu (ogled izposojenega gradiva, podaljšanje roka izposoje, rezervacija zasedenega gradiva, naročanje prostih izvodov gradiva ter naročanje gradiva preko medknjižnične izposoje). Poleg tega zagotavljajo izposajo zvočnih knjig, kar je primerno predvsem za slepe in slabovidne, ter uporabo pripomočkov za branje: komplet lup in namizne svetilke. Ves čas nabavljajo knjižno gradivo ustrezno prilagojeno invalidom, na voljo za izposajo so tudi igrače, od katerih so nekatere namenjene osebam z oviranostmi za rehabilitacijo po daljših boleznih in poškodbah. V Knjižnici Velenje omogočajo prostore ter podpirajo invalidske organizacije pri organiziranju in izvedbi knjižnih razstav in drugih prireditev.

V letošnjem letu bodo promovirali servis »Knjiga na dom«, ki je na voljo že nekaj časa, vendar ga nihče ne uporablja. Storitve članicam in članom Knjižnice Velenje, ki zaradi ostarelosti, dolgotrajne bolezni ali oviranosti ne morejo obiskati knjižnice, enkrat mesečno omogoča brezplačno dostavo in prevzem knjižničnega gradiva na domu.

V **Medobčinskem društvu invalidov Šaleške doline** imajo delavnice ročnih del, na katerih izdelujejo in kasneje razstavljajo različne izdelke. Ženske predstavnice tega društva in Društva upokojencev Velenje so se združile v Ženskem pevskem zboru Društva upokojencev Velenje in Medobčinskega društva invalidov Šaleške doline. Med članicami jih ima dvanajst status invalida. V preteklem letu so nastopile na 16. reviji pevskih zborov Društev invalidov Slovenije. Uspešno nastopajo tudi na raznih prireditvah, v domovih za starejše občane ipd.

Članice in člani **Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje** so se vse leto udeleževali občinskih prireditev, kjer so bili deležni tolmačenja v slovenski znakovni jezik. Poleg tega so pripravljali različne delavnice, na katerih so izdelovali novoletne voščilnice, venčke, ikebane, nakit in podobno.

10. ŠPORT IN REKREACIJA

V programu Usposabljanje ortopedsko gibalno oviranih invalidov za samostojno življenje društva **Invalid Konovo** izvajajo več dejavnosti: fizioterapevtske vaje, magnetna terapija, nordijska hoja, pohodništvo in izobraževanje. Plavanje in vadba v vodi kot terapevtsko sredstvo ortopedskih invalidov izvajajo po urniku v termah Topolšica. Ohranjanje in izboljšanje zdravja invalidov v slovenskih zdraviliščih izvajajo v termah Olimje in Lendava. V programu usposabljanje za aktivno življenje – ustvarjalne delavnice želijo doseči ohranitev delovnih sposobnosti, kreativnosti, nudenje novih spretnosti in aktivno izrabo prostega časa. V tem programu

deluje tudi pevski zbor. V programu Invalidom in osebam z invalidnostjo prirejani šport in rekreacija ob redni tedenski vadbi aktivno sodeluje preko 150 članov in članic v naslednjih panogah: pikado, rusko kegljanje, streljanje z zračno puško in šah. Nadgradnja vadbi so meddruštvena tekmovanja in tekmovanja Zveze društev Invalid na državnem nivoju. Uspešnost dokazujejo številni pokali ekip in medalje posameznikov. Lani so organizirali meddruštveno tekmovanje v pikadu s preko 100 udeleženci.

MOV – Urad za družbene dejavnosti zagotavlja športno rekreativne programe za odrasle osebe z oviranostmi in otroke s posebnimi potrebami iz sredstev razpisa »Letni program športa«. S sredstvi MOV so letno podprti programi športa za invalide, ki so včlanjeni v športna društva in klube ter tiste, ki so včlanjeni v invalidske organizacije; odrasli so vključeni v programe rusko kegljanje, pikado, šah, ribištvo, pohodništvo, kegljanje, namizni tenis, plavanje, otroci s posebnimi potrebami pa v programe plavanja po Halliwick metodi.

V **Plavalnem klubu Velenje** imajo skupino Delfinčkov, v kateri preko celega leta dva do trikrat tedensko plavajo oziroma trenirajo osebe s posebnimi potrebami. V skupini je od štirinajst do šestnajst oseb starih od deset do trideset let. Najboljši tekmujejo tudi na tekmovanjih doma in na Hrvaškem. Z njimi delajo vaditelji plavanja, ki so vsi prostovoljci.

V **Medobčinskemu društvu invalidov Šaleške doline** so športniki, ki dosegajo dobre rezultate na območnih in državnih prvenstvih. Da lahko trenirajo, imajo na voljo brezplačno uporabo bazena v Velenju, kegljišča v Šoštanju, prostore Rdeče dvorane Velenje za namizni tenis, balinišče ter strelišče v Velenju.

Člani **Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje** so se udeleževali rekreacije, pohodov, turnirjev v ribolovu, poleg tega so organizirali superpokal v futsalu in s pomočjo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije še državno prvenstvo v odbojki gluhih 2014.

Člani **Združenja multiple skleroze Slovenije – SAŠA podružnice** so se v preteklem letu udeležili tekmovanj v streljanju, pikadu, šahu, plavanju, ribolovu in balinanju.

Društvo upokojencev Velenje je za člane Velenjske podružnice društva za multiplo sklerozo izvajalo balinanje na balinišču. Na igrišču z ruskim kegljiščem in baliniščem so naredili klančino za dostop invalidov z vozički.

V **Premogovniku Velenje** deluje Športno društvo, ki izvaja številne športne in zdravstveno-preventivne aktivnosti za zaposlene v celotni Skupini.

11. VERA IN DUHOVNA OSKRBA

Verske ustanove, invalidske organizacije in društva zagotavljajo dostopnost do duhovne oskrbe in spodbujajo enake pravice do veroizpovedi ne glede na vrsto invalidnosti. Poleg tega je njihova redna naloga skrb za dostopnost do cerkvenih objektov ter zagotavljanje ustreznih arhitekturnih rešitev v okviru prihodnjih sanacij in/ali rekonstrukcij cerkvenih objektov.

12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA

V Republiki Sloveniji so zagotovljene možnosti svobodne oddaje volilnega glasu s tem, da se zagotovijo prilagojena volilna mesta za gibalno ovirane osebe. Poleg tega pravočasno obveščajo o dostopnih voliščih v skladu z veljavno zakonodajo.

Invalide spodbujamo in jim omogočamo sodelovanje pri pripravi občinskih dokumentov, ki se tičejo področja invalidov. Invalidska društva so vedno vabljena k sodelovanju pri pripravi programov za izboljšanje življenja invalidov v MOV. Nazadnje so sodelovali pri pripravi Programa za izboljšanje življenja invalidov MOV za obdobje 2014-2017.

13. AKTI OBČINE, KI UREJAJO VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE PRAVIC INVALIDOV

Invalidi se vključujejo v pripravo občinskih aktov, ki se nanašajo na vprašanja invalidov.

Na MOV izpolnjujemo določila Zakona o javnem naročanju pri javnih razpisih tako male kot tudi velike vrednosti ali zgolj pri zbiranju ponudb. 19. člen Zakona o javnem naročanju pravi:

»(1) Naročnik mora v primeru oddaje pridržanega javnega naročila ob izpolnjevanju vseh razpisanih pogojev izbrati ponudnika, ki izkaže status invalidskega podjetja ali zaposlitvenega centra, v skladu z določbami Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Uradni list RS, št. 100/05 – UPB1, v nadaljnjem besedilu: ZZRZI-UPB1) in katerega ponudbena cena oziroma ekonomsko najugodnejša ponudba ni višja kot 5% ponudbene cene najugodnejšega ponudnika, ki ni invalidsko podjetje ali zaposlitveni center, pri čemer morajo podizvajalci izpolnjevati enake pogoje iz tega člena.

(2) Če naročnik na način iz prejšnjega odstavka nadomestno izpolnjuje kvoto, mora pri tem upoštevati tudi določbe 64. člena ZZRZI-UPB1. Naročnik, ki namerava oddati javno naročilo po tem členu, je to dolžan navesti v objavi javnega naročila in v razpisni dokumentaciji.«

14. MATERIALNA, FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA DELOVANJU INVALIDSKIH ORGANIZACIJ IN POSVETOVANJE PRI ODLOČANJU O INVALIDSKIH ZADEVAH

V MOV deluje Svet za invalide, ki ima nalogo opozarjanja in podajanja pobud za odpravo vseh vrst ovir in nefunkcionalnih rešitev v grajenem in družbenem okolju ter informiranja javnosti o aktivnostih in problemih, s katerimi se soočajo invalidi. Poleg tega se v okviru projekta sestaja delovna skupina, ki razvija ustrezne programe za kvalitetno življenje invalidov, povezuje in vzdržuje podporne mreže za invalide, organizira strokovne konference, omizja ter skrbi za prenos dobrih praks in inovativnih programov v lokalno okolje.

V preteklem letu je MOV sofinancirala programe in projekte 17 invalidskim društvom v višini od 298 EUR do 688 EUR na društvo.

MOV nudi invalidskim organizacijam in društvom uporabo prostorov oz. večnamenskih dvoran v občinski lasti za namen prireditev, okroglih miz in predavanj s področja invalidnosti. Poleg tega MOV sofinancira programe in projekte s področja invalidskega varstva: izpolnjevanje zakonskih obveznosti lokalne skupnosti ter spodbujanje in podpora dodatnim programom s področja invalidskega varstva.

15. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA ZA KOMUNICIRANJE IN NEPOSREDNO DELO Z OSEBAMI S POSEBNIMI POTREBAMI

V letu 2014 je bilo usposobljenih 14 turističnih vodnikov turističnega območja Mestne občine Velenje. V **TIC Velenje** se držijo načela, da je potrebno gostom zagotoviti posebna doživetja in jih pospremiti z nepozabnimi spomini. Pri tem pa pomembno vlogo igrajo ljudje, ki so navadno prvi stik gosta z našim mestom, to so turistični vodniki Velenja. Zaradi tega je potrebno skrbeti za njihovo permanentno izobraževanje. Pri izvedbi izobraževanja za Turistične vodnike Velenja so obstoječe in nove vodnike seznanili tudi z osnovnimi značilnostmi dostopnega turizma. Na izobraževanju so spoznali, da je potrebno za nadaljnje delo sistematično izobraževanje preko katerega bodo natančneje spoznavali omejitve in načini dela z osebami s posebnimi potrebami.

Mestna občina Velenje je organizirala tečaj za uporabo slovenskega znakovnega jezika, ki se ga je udeležilo štirinajst oseb. Tečaj se je izvajal od septembra do decembra 2014. Obiskovalo ga je 9 zaposlenih iz Centra za socialno delo Velenje, 4 zaposlene iz Lekarne Velenje in ena zaposlena iz Centra za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje.

V **Galeriji Velenje** ves čas omogočajo zaposlenim izobraževanja za delo z osebami s posebnimi potrebami.

16. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

Člani Sveta za invalide MOV in delovne skupine v projektu »Občina po meri invalidov« spremljajo učinke sprejetih ukrepov za osebe s posebnimi potrebami.

17. MEDNARODNO SODELOVANJE OBČINE IN INVALIDSKIH ORGANIZACIJ V OBČINI NA PODROČJU INVALIDSKEGA VARSTVA

Združenje multiple skleroze Slovenije – podružnica SAŠA Velenje sodeluje z Evropsko Platformo MS-EMSP v Bruslju, krovno organizacijo osemindesetih združenj multiple skleroze iz 34 Evropskih držav. EMSO predstavlja njihove interese na Evropski ravni in si prizadeva za doseganje ciljev visokokakovostnega zdravljenja in podpore za osebe z multiplo sklerozo.

Integra Inštitut skrbi za podporno zaposlovanje - projektno sodelovanje s strokovnimi partnerji iz Avstrije, Nemčije, Francije, Slovaške in Cipra.

18. PRILOGA

Spodnja tabela vsebuje petindvajset ukrepov iz Programa za izboljšanje življenja invalidov v MOV za obdobje 2014-2017, ki so bili izvedeni v letu 2014. Poleg navedenih ukrepov vsebuje program tudi redne naloge, katere so podjetja, zavodi, institucije in društva začeli izvajati že pred sprejetjem programa in jih bodo izvajali v prihodnje. Le-teh je v programu sto triinosemdeset in so opisane v zgornjih poglavjih.

Tabela z ukrepi iz Programa za izboljšanje življenja invalidov v MOV za obdobje 2014-2017, ki so bili izvedeni v letu 2014

1	Ureditev spletne strani MOV - Predstavitev projekta »Občina po meri invalidov« in zagotavljanje informacij o aktivnostih na področju izboljšanja življenja invalidov v MOV
2	Vodnik za invalide
3	Vodič v braillovi pisavi v Muzeju Velenje
4	Učeha se skupnost - osveščanje javnosti o invalidnosti (predavanja)
5	Skupine za samopomoč za osebe s težavami v duševnem zdravju
6	Posvetovalnica – Psihosocialno svetovanje invalidom, osebam z zdravstvenimi oviranostmi, ter njihovim svojcem
7	Izdelava ograje ob stopnišču ambulante za nujno medicinsko pomoč do dežurne lekarne
8	Predmet ali dva v vsaki zbirki Muzeja Velenje, ki sta namenjena tipanju, dodan opis s prilagojeno pisavo
9	Opremljenost napisov pri vhidih v zbirke Muzeja Velenje in izbranih predmetov v zbirkah v prilagojeni pisavi
10	Zagotavljanje servisa Knjiga na dom članom Knjižnice Velenje, ki ne morejo do knjižnice
11	Zagotavljanje izposoje gradiv, prilagojenih osebam z okvarami vida v Knjižnici Velenje

-
- 12 Zagotovitev usposabljanja za zaposlene za uporabo slovenskega znakovnega jezika
 - 13 Spodbujanje javnih institucij, da bi bil vsaj eden od zaposlenih usposobljen za komuniciranje v znakovnem jeziku
 - 14 Izgradnja pločnikov s klančinami prirejenimi za ljudi s posebnimi potrebami ob vseh novo načrtovanih cestah
 - 15 Ureditev klančin na pločnikih, kjer še niso urejene
 - 16 Označitev javnih stopnic z rumenimi trakovi
 - 17 Nakup premičnih klančin za premagovanje arhitektonskih ovir v okviru projekta Clear – na Gradu Velenje
 - 18 Oprema gradu Velenje z brezžičnih domofonom v okviru projekta Clear
 - 19 Označitev parkirnega mesta za invalide znotraj obzidja Gradu Velenje in označitev prehodov med posameznimi prostori z neдрsečim trakom
 - 20 Izhod s pločnika na krožišču Pesje - pokopališče (klančina)
 - 21 Izvedba projekta Clear na Gradu Velenje
 - 22 Postavitev držal za oporo ob stopnicah na Gorici, na Kardeljevem trgu in Prešernovi cesti
 - 23 Zagotovitev tolmačke za slovenski znakovni jezik na vseh javnih prireditvah
 - 24 Napeljava indukcijske zanke v dvorani Vile Bianca
 - 25 Usposabljanje turističnih delavcev za delo s senzorno oviranimi osebami

Pripravila:

Katja Remic Novak, univ. dipl. med. kom.
strokovna delavka Urada za družbene dejavnosti MOV

Predsednik Sveta za invalide MOV:
Valter Golob